

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПОВЕРЖУК УЛЯНА-ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 338.45

**ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 — економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернівецькому національному університеті ім. Ю.Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
ЗИБАРЕВА Оксана Василівна,
Чернівецький національний університет
ім. Ю.Федьковича,
завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ТАНКЛЕВСЬКА Наталія Станіславівна,
Херсонський державний аграрний університет,
завідувач кафедри економіки та фінансів;

кандидат економічних наук,
РУММО Валерій Володимирович,
Одеська національна академія харчових технологій,
доцент кафедри економічної теорії та фінансово-
економічної безпеки.

Захист відбудеться **01 листопада 2018 р. о 13.00 годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, аудиторія А-234.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, читальний зал

Автореферат розісланий **01 жовтня 2018 р.**

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Крупіца І.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Залежність від зовнішніх кредиторів, недостатній обсяг залучених іноземних інвестицій, нестабільність національної валюти та інші ризики впливають на діяльність вітчизняних підприємств та обмежують їхнє зростання. Саме економічний розвиток суб'єктів підприємницької діяльності України виступає однією з невід'ємних і потужних складових вітчизняної господарської системи, важливим елементом резерву соціально-господарського зростання та розвитку. Проблеми управління потенційними можливостями підприємств актуалізовані сучасними динамічними процесами розвитку економіки. Однією з умов активізації підприємницької діяльності є забезпечення розвитку фінансово-економічного потенціалу. Реалізація фінансово-економічного потенціалу, конкурентних переваг підприємств, істинної ролі підприємництва, належить до значимих складових загального економічного розвитку країни, здатна підвищити стійкість до ринкових викликів і загроз, а також сприяти виведенню підприємницької діяльності на траєкторію упевненого зростання.

У сучасних умовах господарювання важливе значення відіграє трансформація ролі окремих складових фінансово-економічного потенціалу, а саме виробничого, маркетингового, інвестиційного та фінансового потенціалів вітчизняних підприємств. Досягнення належного рівня фінансово-економічного потенціалу є важливим для діяльності кожного підприємства, оскільки характеризує з одного боку, стан використання і розвитку внутрішніх можливостей підприємства, з іншого боку – реагування підприємства на зовнішні загрози, що виникають на ринку в процесі взаємодії з іншими господарюючими суб'єктами та державою.

Вагомий внесок у формування теоретичних засад і прикладних рекомендацій стосовно оцінки потенціалу підприємства займалися такі автори, як Б.Артем'єв, Б.Бачевський, В.Бикова, О.Гопкало, В.Гросул, О.Денисюк, Т.Кібук, Є.Лапін, Г.Макарова, О.Назарова, І.Сіменко, А.Сабадирьова, Н.Танклевська, Р.Толпежніков, В.Турчак, О.Федонін, А.Ющенко та інші. Концептуальні засади побудови стратегії формування та розвитку потенціалу підприємства досліджували В. Блонська, О. Гончар, О.Зибарева, Ю. Радецький, В.Руммо, Н.Юрик, О. Шпак. В дослідженнях вчених проводиться аналіз окремих складових потенціалу, не приділяючи достатньо уваги дослідженню «фінансово-економічного потенціалу», що є фінансовим вираженням елементів економічного потенціалу підприємств. В сучасній науковій думці залишаються недостатньо висвітленими питання теоретико-методичних підходів, стратегії формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства. Недостатня розробленість і практична значимість зазначених питань обумовили вибір теми дисертації, визначили її мету, завдання та основні напрями дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалась в межах науково-дослідної роботи кафедри економіки підприємства Буковинського державного фінансово-економічного

університету за темою „Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів” (державний реєстраційний номер 0111U009027), де автором обґрунтовано теоретико-методологічні основи формування фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі, запропоновано структуру їх фінансово-економічного потенціалу та проведено оцінку розвитку хлібопекарської промисловості областей України; кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Чернівецького національного університету за темою „Сучасна парадигма розвитку підприємництва та торгівлі в умовах євроінтеграції” (державний реєстраційний номер 011V008899), де автором обґрунтовано наукові підходи щодо аналітично-сценарного моделювання фінансово-економічного потенціалу в системі стратегічного управління підприємством; визначено стратегічні пріоритети розвитку та розроблено концепцію побудови стратегії досягнення перспективного рівня фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств в сучасних умовах господарювання.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв’язання таких основних завдань:

- визначити сутність поняття «фінансово-економічний потенціал підприємства» з позиції взаємозв’язку між субпотенціалами, що входять до його складу з метою уточнення і доповнення понятійного апарату;
- визначити місце «фінансово-економічного потенціалу» у структурі «потенціалу підприємства» з огляду наукових підходів щодо значення понять «потенціал підприємства» та «економічний потенціал підприємства» в сучасній економічній думці;
- сформулювати принципи оцінки фінансово-економічного потенціалу з позиції можливості впливу керівництва компанії на реалізацію внутрішніх резервів його розвитку;
- дослідити фактори, що впливають на формування фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості в умовах невизначеності ринку;
- систематизувати методичні підходи, які використовуються науковцями при оцінці потенціалу підприємства;
- розробити методику комплексної оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств як з позиції внутрішнього розвитку, так і враховуючи вплив зовнішнього середовища на діяльність компанії;
- визначити стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу вітчизняних хлібопекарських підприємств;
- розробити стратегію розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості, а також комплекс заходів з метою її досягнення.

Об’єктом дослідження є процеси формування фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості в сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. Теоретичною й методологічною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, макроекономіки, теорії управління, праці вітчизняних і зарубіжних науковців, які стосуються формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств.

У дисертації застосовано ряд загальнонаукових і специфічних методів та підходів, що визначило єдність роботи. Зокрема, методи наукового узагальнення (для визначення сутності понять «потенціал підприємства» та «економічний потенціал підприємства» у розділі 1), метод наукових абстракцій (для обґрунтування економічного змісту поняття „фінансово-економічний потенціал підприємства” та визначення місця «фінансово-економічного потенціалу» у структурі «потенціалу підприємства» у розділі 1), історичного та логічного аналізу (для розкриття генезису досліджуваних у розділі 1 понять), методи графічного аналізу (для наочного відображення отриманих у результаті дослідження висновків у розділах 1, 2, 3); SWOT–аналіз (для діагностики можливостей розвитку хлібопекарських підприємств України у розділі 2), кореляційно–регресивний аналіз (для побудови моделей комплексного підходу до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, відображених у розділах 2, 3), метод найменших квадратів (для розрахунку прогнозного значення фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств України залежно від загальноринкових факторів у розділі 3), метод Хольта-Уінтерса (при оцінці прогнозного значення фінансово-економічного потенціалу залежно від внутрішніх факторів його розвитку та залежно від його ринкових взаємовідносин за оптимістичним, песимістичним та стабільним сценаріями у розділі 3).

Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, нормативно-законодавчі акти, науково-методичні матеріали міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних установ України, статистичні дані Державної служби статистики України та матеріали спеціалізованих періодичних видань стосовно формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в удосконаленні теоретико-методичних положень формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств. Найбільш важливі результати, отримані в процесі дослідження, і їх наукова новизна полягають в наступному:

вперше:

- розроблено комплексний підхід до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, що дозволяє визначити функціональну взаємопов'язану сукупність виробничого, маркетингового, інвестиційного, фінансового потенціалів та ґрунтується на використанні трьох моделей розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства: залежно від внутрішніх факторів розвитку, ринкових взаємовідносин та загальноринкових

факторів;

удосконалено:

– концепцію побудови стратегії досягнення перспективного рівня фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості, в межах якої визначено ключові напрями та види стратегій розвитку потенціалу, їх цілі та комплекс заходів, що забезпечує їхнє досягнення, а також можливі обмеження та перешкоди реалізації обраних стратегій;

– економічний зміст поняття „фінансово-економічний потенціал підприємства” як системи управління наявними фінансовими ресурсами, визначення джерел їх залучення та вибір напрямів інвестування відповідно до наявних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища з метою отримання максимально можливого фінансового результату, а також реалізації цілей і напрямів розвитку підприємства;

– підходи щодо розуміння комплексу факторів, що впливають на формування фінансово-економічного потенціалу підприємства в контексті взаємозв’язку фінансового та економічного субпотенціалів у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства;

набули подальший розвиток:

- підходи щодо обґрунтування місця «фінансово-економічного потенціалу» у структурі «потенціалу підприємства» і, на відміну від існуючих, передбачають його формування на базі функціонального взаємозв’язку фінансового та економічного потенціалів, враховуючи специфічні особливості кожного з них;

- принципи оцінки фінансово-економічного потенціалу, до яких віднесено цілісність, комплексність та системність; гнучкість; диверсифікованість ризиків; створення умов для нарощування внутрішніх фінансових ресурсів; науковість та інформаційне підґрунтя прийнятих управлінських рішень; дієвість та результативність. Дотримання вказаних принципів дозволить реалізувати наявні та приховані можливості підприємства, наростити фінансові ресурси з метою їх подальшого використання та забезпечення фінансової стабільності, стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємства на ринку;

- методичні підходи до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості, які дозволяють диференціювати потенціал останніх в діапазоні «лідерський – випереджаючий – стійкий – слабкий – залежний», що дає можливість вибору стратегії розвитку підприємства на перспективу з урахуванням результатів діяльності основних конкурентів в умовах мінливості ринкового середовища;

- підходи щодо аналітично-сценарного моделювання фінансово-економічного потенціалу в системі стратегічного управління підприємством, що дало можливість визначити прогностичні показники фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості залежно від внутрішніх та зовнішніх факторів за оптимістичним, песимістичним та стабільним сценаріями, а також обґрунтувати стратегічні пріоритети розвитку фінансово-

економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості.

Практичне значення отриманих результатів. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня методичних і практичних рекомендацій, які дозволяють підвищити ефективність діяльності вітчизняних підприємств. Практичні розробки дисертації мають універсальний характер і можуть бути застосовані в інших сферах бізнесу.

Результати дисертаційної роботи використовуються в практичній діяльності ПАТ „Чернівецький хлібокомбінат” (довідка від 20.12.2017 № 57), ФОП Чоботарем В.І. „Міні-пекарня” (довідка від 24.01.2018 № 117), ПАТ "Миколаївський комбінат хлібопродуктів" (довідка № 242 від 24.05.2016 р), ТОВ «Миколаївський хлібозавод №1» (довідка № 118/128/17 від 22.03.2017 р) – запропонована методика комплексного підходу до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств; Департаменту регіонального розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації (довідка від 21.05.2018 №01/542) – рекомендації щодо оцінки наявного фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості Чернівецької області. Теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи використані в навчальному процесі Буковинського державного фінансово-економічного університету (з 2016 року Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) при викладанні таких дисциплін: „Потенціал і розвиток підприємства”, „Стратегічне управління підприємством”, „Управління потенціалом підприємства”, „Конкурентоспроможність підприємства”, „Економіка підприємства” (довідка від 25.05.2016 №01-11/506).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно проведеним науковим дослідженням, в якому відображено авторський підхід до побудови теоретико-методичних основ та рекомендацій щодо вирішення наукового завдання – формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості в сучасних умовах господарювання. Наукові визначення, алгоритми, розрахунки та висновки, одержані автором в процесі аналізу наукових положень, є результатом власних досліджень. Серед наукових публікацій, виданих самостійно та у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом індивідуального дослідження автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, результати, висновки та пропозиції роботи оприлюднені на наукових і науково-практичних конференціях: „Економіка і менеджмент 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку” (м. Дніпропетровськ, 23-24 квітня 2015 року), „Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції” (м. Кам'янець-Подільський, 30 жовтня 2015 року), „Прогнозування економічного та соціального розвитку національної економіки” (м. Запоріжжя, 22 квітня 2016 року), „Конкурентоспроможність національної економіки: показники, фактори впливу та шляхи підвищення” (м. Київ, 30 вересня 2016 року), „Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій

економіці” (м. Полтава, 19 жовтня 2017 року), „Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети” (м. Запоріжжя, 22-23 вересня 2017 року).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 18 наукових праць загальним обсягом 5,49 ум. друк.арк., у тому числі 7 статей у наукових фахових виданнях України (4 з них у фахових виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз даних Index Copernicus), 3 статті у інших виданнях, 1 розділ у колективній монографії, 7 матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок. Основний текст роботи викладено на 187 сторінках, у тому числі: 43 таблиці, 22 рисунки (загальним обсягом 32 сторінки), 7 додатків (загальним обсягом 23 сторінки), список використаних джерел складається із 212 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У *вступі* подано загальну характеристику дисертаційної роботи, обґрунтовано її актуальність, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну й практичне значення роботи, наведено дані щодо апробації отриманих результатів.

У *першому розділі* «**Теоретичні основи оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства**» досліджено термінологічну базу поняття «фінансово-економічний потенціал підприємства», систематизовано форми, науково-методичні підходи, удосконалено принципи оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства та його складові елементи.

У роботі доведено, що одним із важливих факторів зростання рівня ефективності діяльності підприємства є ефективне використання наявного фінансово-економічного потенціалу, за допомогою якого можна визначити шлях розвитку підприємства, а також забезпечити його стабільність та зростання у майбутньому.

Поняття потенціалу господарюючих суб’єктів у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців пройшло тривалу еволюцію розвитку. Визначено, що при трактуванні змісту поняття “потенціал підприємства” вітчизняні та зарубіжні вчені, а також автори словників найчастіше використовують такі поняття, як “можливості”, “ресурси”, “засоби” та “умови” підприємства, що використовуються для досягнення його “цілей”, забезпечення економічних та матеріальних благ.

На підставі дослідження визначень понять у словниках, енциклопедіях, працях вітчизняних і зарубіжних науковців сформовано узагальнену сутність категорії “економічний потенціал”, як сукупність наявних ресурсів і можливостей, за допомогою яких реалізується максимально можливий обсяг виробництва, забезпечується розширене відтворення та досягаються відповідні цілі діяльності господарюючого суб’єкта на ринку, суспільні потреби та соціально-економічний прогрес суспільства. В іноземній літературі єдиної

категорії визначення „потенціалу підприємства” немає, зарубіжні науковці розглядають потенціал підприємства як “бізнес-можливість”, “здатність” та “потужність” підприємства. Найбільше вітчизняному трактуванню поняття „потенціал підприємства” відповідає підхід „динамічних здатностей”, відповідно до якого компанії досягають забезпечення сталих конкурентних переваг шляхом використання активної політики управління наявними можливостями і завдяки врахуванню змін у зовнішньому середовищі компанії.

На основі дослідження наукових праць удосконалено економічний зміст поняття „фінансово-економічний потенціал підприємства” як системи управління наявними фінансовими ресурсами, визначення джерел їх залучення та вибору напрямів інвестування відповідно до наявних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища з метою отримання максимально можливого фінансового результату, а також реалізації цілей і напрямів розвитку підприємства.

Встановлено, що фінансово-економічний потенціал підприємств хлібопекарської галузі формується на базі функціонального взаємозв'язку фінансового та економічного потенціалів, враховуючи специфічні особливості кожного з них. Фінансово-економічний потенціал пов'язаний з процесом залучення фінансових ресурсів, їх залученням та використанням, а також тісно пов'язаний з інвестиційною складовою стратегії компанії.

Систематизовано методичні підходи до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі, серед яких виокремлено методи формалізованого представлення, якісні методи, комплексні методи (рис. 1).

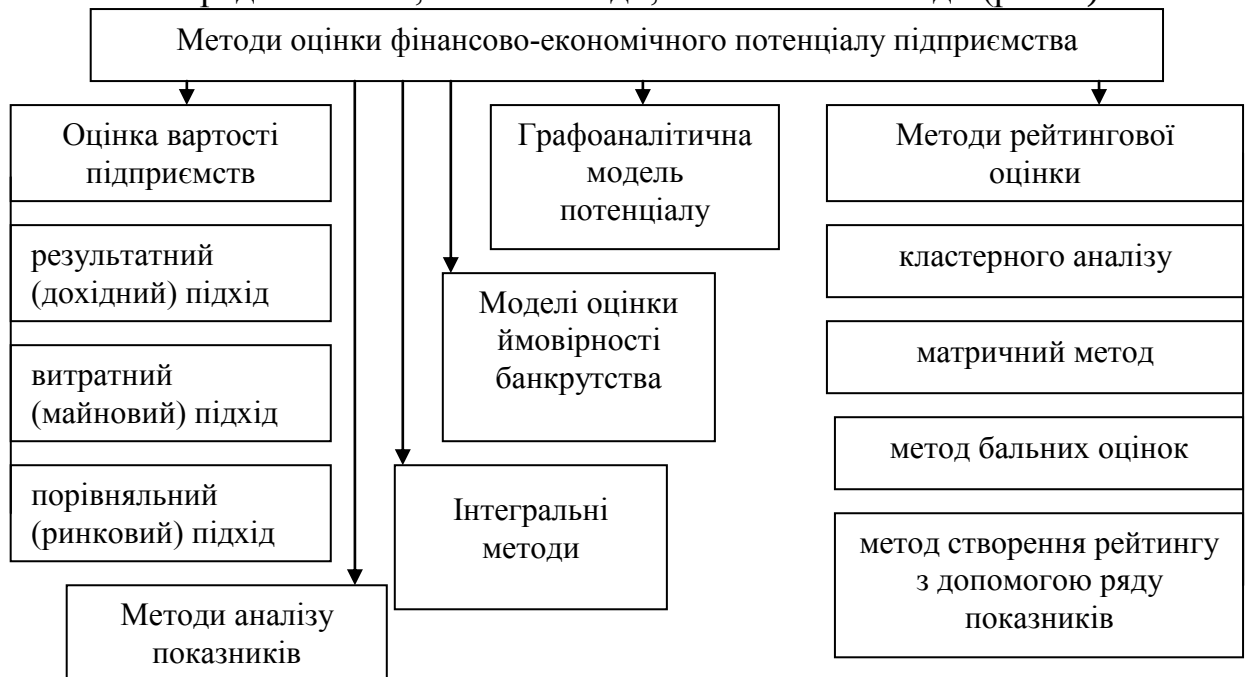

Рис. 1. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості

Джерело: розроблено автором

Розроблено модель визначення методики оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості, якою запропоновано

інтегральний метод оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, що включає в себе методики оцінки кожного з субпотенціалів: виробничого, маркетингового, фінансового, інвестиційно-інноваційного (рис. 2).

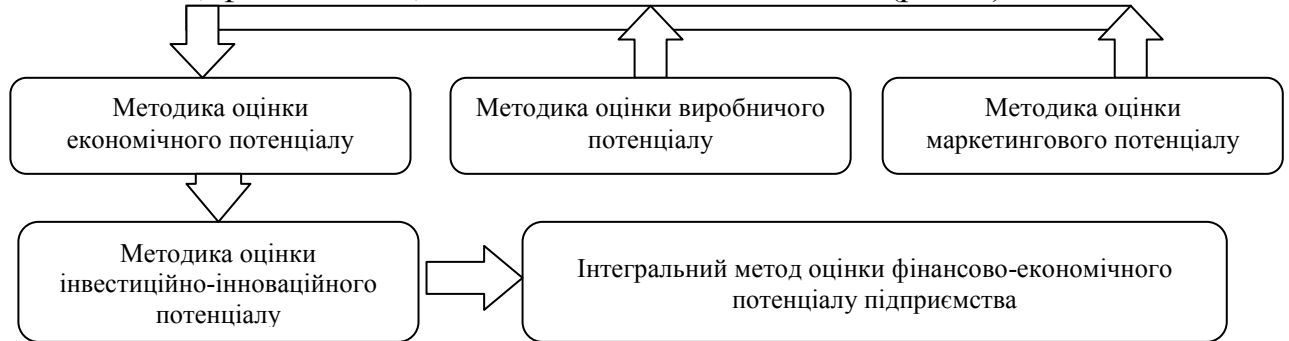

Рис. 2. Схематична модель визначення методики оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості

Джерело: розроблено автором

Встановлено, що найбільш показовим та результативним методом оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств є комплексна інтегральна рейтингова оцінка, визначено її переваги і недоліки.

У другому розділі «Аналіз формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості» досліджено особливості розвитку підприємств хлібопекарської промисловості, визначено фактори, які впливають на фінансово-економічний потенціал підприємств, проведено оцінку фінансово-економічного потенціалу вітчизняних хлібопекарських підприємств за допомогою розробленої моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від ринкових факторів.

На основі офіційних даних про споживання хліба і хлібних продуктів, а також обсягу реалізованого хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання встановлено, що ємність ринку хлібопекарських виробів є значно більшою за обсягом, ніж відображається у офіційній статистиці. Сектор «тіньового ринку» хлібопекарської промисловості України, що відображає невраховані у даних органів статистики обсяги виробленої хлібопекарської продукції, продовжує зростати з 2013 року (66,0%) і до 2017 року (75,5%). Встановлено наступні причини такого явища: виробництво хліба та хлібопекарської продукції підприємствами, які не декларують своєю основною діяльністю виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво хліба та хлібопекарської продукції підбитковими підприємствами, які застосовують спрощену систему оподаткування; самостійне випікання хліба населенням в домогосподарствах.

Дослідження показали, що на розвиток і результативність функціонування фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Внутрішні фактори відображають виробничу спроможність підприємства, його інвестиційну активність та фінансову стабільність. Зовнішні фактори залежать від постачальників борошна, законодавства та стану економіки держави (рис. 3).

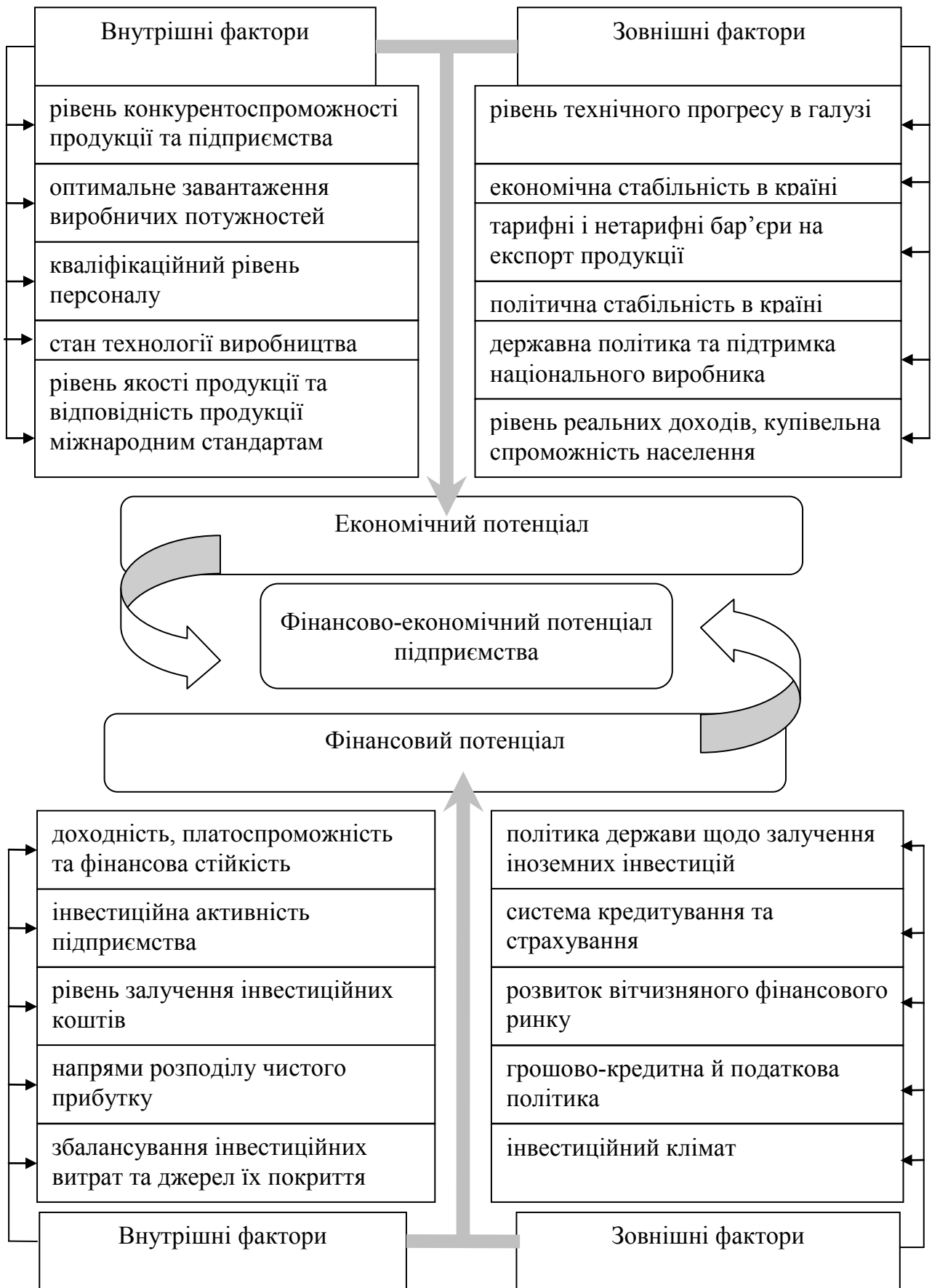

Рис. 3. Фактори, що впливають на формування фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості

Джерело: розроблено автором

З метою кількісного визначення залежності між показниками діяльності підприємства та зовнішніми факторами, що впливають на його діяльність, розроблено модель оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від ринкових факторів. Модель включає в себе розрахунок показників, що відображають вплив економічного (споживчого), фінансового (валютного), соціального, економічного (виробничого) факторів на загальну оцінку фінансово-економічного потенціалу підприємства (рис. 4).

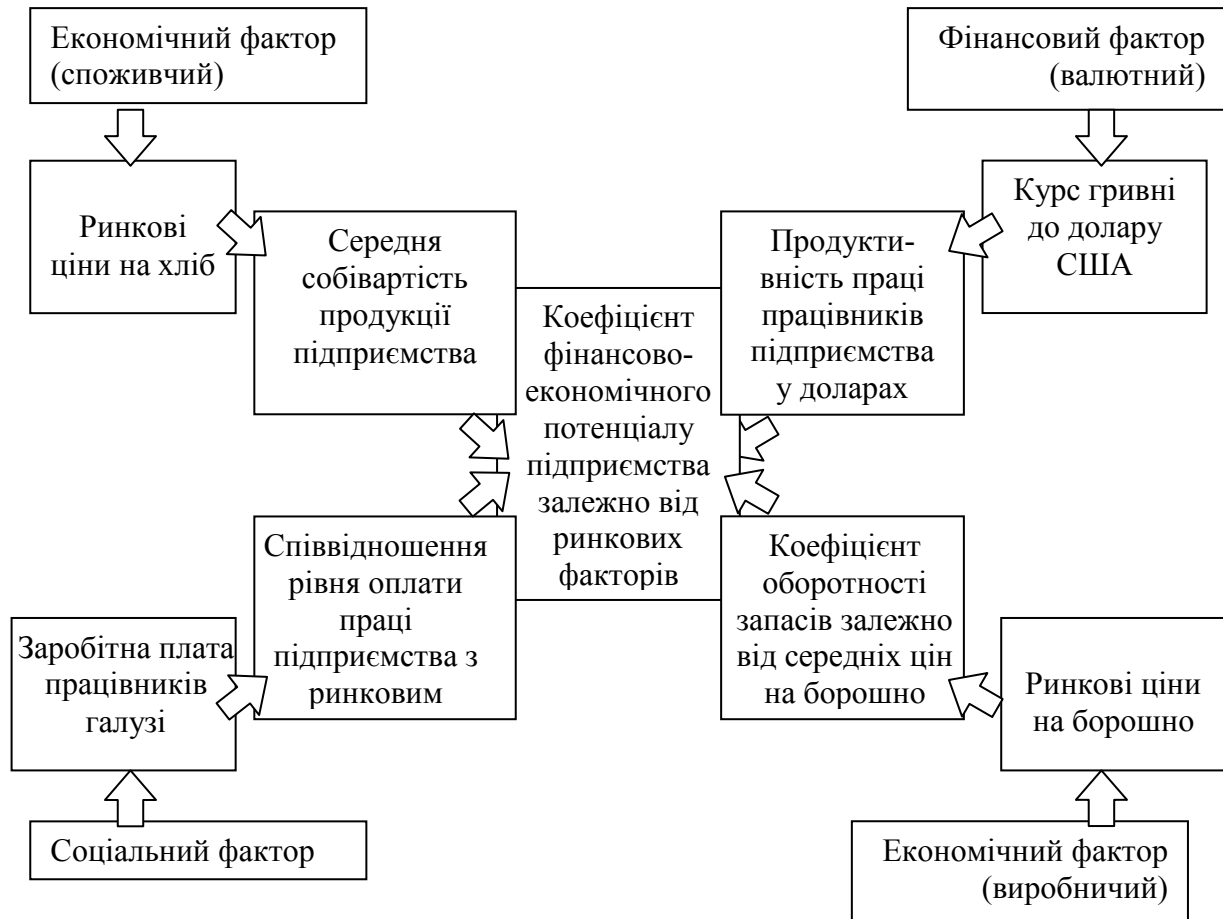

Рис. 4. Блок-схема взаємодії ринкових факторів моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості

Джерело: розроблено автором

Встановлено наступні взаємозалежності між факторами та показником фінансово-економічного потенціалу досліджуваних підприємств залежно від ринкових факторів: при збільшенні споживчого фактору «ринкові ціни на хліб» на 1%, значення результативного показника зменшується від 0,3% до 2,0%; при збільшенні виробничого фактору «ринкові ціни на борошно» на 1%, значення результуючого показника зменшується в діапазоні від 0% до 0,2%; при збільшенні соціального фактору «заробітна плата працівників галузі» на 1%, значення результуючого показника зменшується в діапазоні від 0,6% до 1,9%.

Проведені дослідження діяльності хлібопекарських підприємств ПрАТ «Концерн Хлібпром», ПАТ «Київхліб», ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат», ПАТ «Теремно Хліб» виявили, що найвище значення коефіцієнта фінансово-економічного потенціалу

підприємства було досягнуто ПАТ «Київхліб», що визначає сприятливу дію ринкових факторів на формування фінансово-економічного потенціалу; найнижче – ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», що відображає надто високий рівень залежності фінансово-економічного потенціалу від умов, які виникають на ринку.

Використання моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від ринкових факторів є доцільним при виборі ціни постачання продукції, оцінці діяльності підприємства у разі очікуваного підняття валютного курсу, визначення впливу зростання поточних витрат, а також при побудові оперативних планів та стратегії діяльності компанії.

Згідно проведеного SWOT-аналізу, можливостями розвитку вітчизняних хлібопекарських підприємств є відміна адміністративного стримування цін на хліб; розробка нових технологій; поява нових ринків для збуту; використання засобів інтернет-маркетингу. Особливістю продукції галузі є необхідність працювати в умовах «виробництво = споживання» у зв'язку з коротким терміном зберігання готової продукції, яка повинна бути реалізована протягом одного-двох днів. Важливим для підприємств хлібопекарської галузі є зручність розміщення точок збуту готової продукції, постійне вивчення смаків споживачів, впізнаваність торгової марки, а також забезпечення високої якості виготовленої продукції. Врахування ринкових ризиків та використання можливостей для розвитку зумовлять високий рівень фінансово-економічного потенціалу підприємств.

У *третьому розділі «Сучасна парадигма управління фінансово-економічним потенціалом підприємств хлібопекарської промисловості в новітніх умовах господарювання»* розроблено стратегію формування та розвитку фінансово-економічним потенціалом підприємства в умовах трансформації зовнішнього середовища, побудовано моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу залежно від внутрішніх факторів розвитку та залежно від ринкових взаємовідносин, визначено стратегічні пріоритети розвитку фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств України.

Формування і розвиток як загального фінансово-економічного потенціалу, так і його складових частин, можливий за умови розроблення ефективної стратегії. Стратегічною метою підприємств хлібопекарської промисловості визначено забезпечення перспективного рівня фінансово-економічного потенціалу підприємств, що є найоптимальнішим та свідчить про потужні результати підприємства та при правильній зовнішній політиці можуть забезпечити підприємству лідируючі позиції на ринку.

За результатами дослідження побудовано дерево цілей розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства та розроблено комплексний підхід, що включає в себе дослідження стратегії розвитку виробничого, маркетингового, інвестиційного та фінансового потенціалів та комплекс заходів з метою їх досягнення (рис. 5).

Розроблено комплексний підхід до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, що дозволяє визначити функціональну взаємопов'язану сукупність виробничого, маркетингового, інвестиційного, фінансового

потенціалів та ґрунтується на використанні трьох моделей розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства: залежно від внутрішніх факторів розвитку, від ринкових взаємовідносин, від загальноринкових факторів.

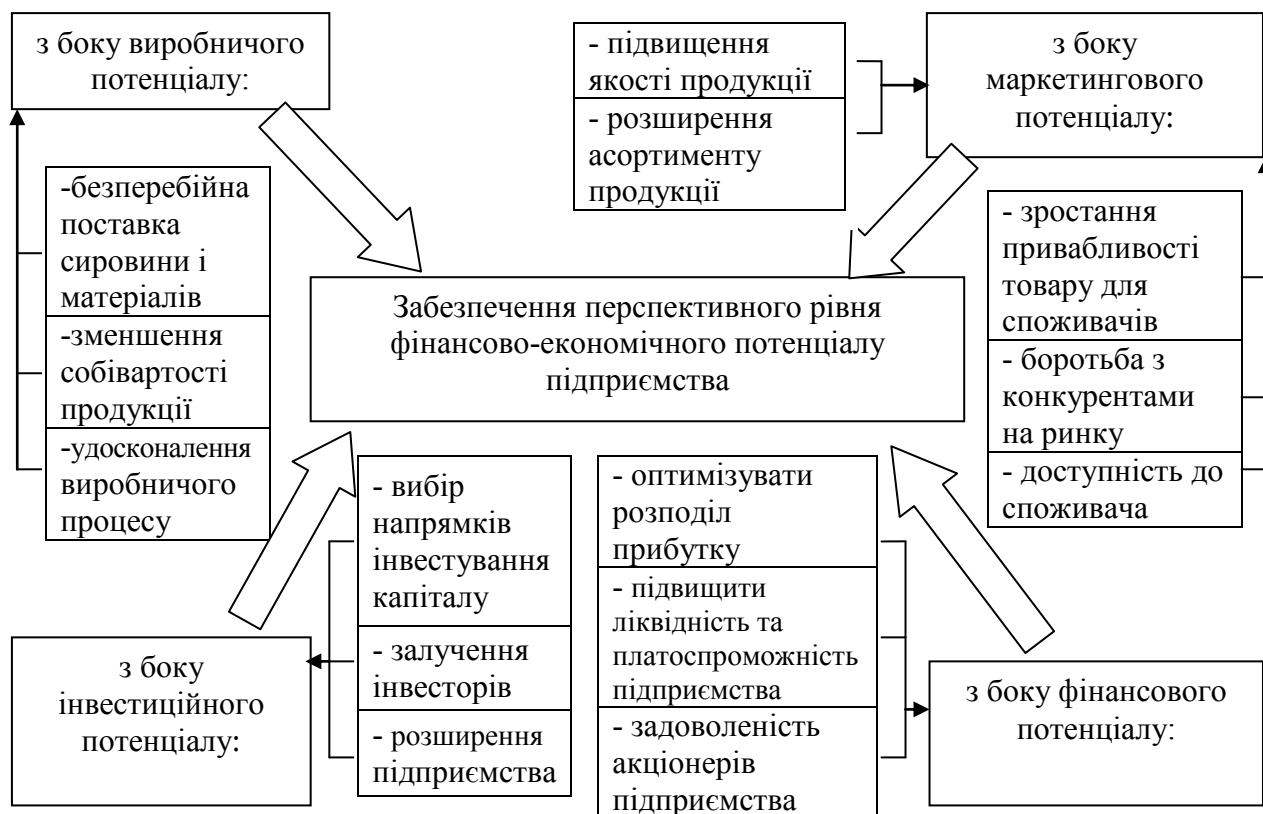

Рис. 5. Основні напрямки розвитку стратегії формування фінансово-економічного потенціалу підприємства за допомогою методу «Дерево цілей»

Джерело: розроблено автором

Методика комплексного підходу до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості базується на чотирьох видах потенціалів, що формують загальний коефіцієнт фінансово-економічного потенціалу підприємства, а саме: виробничий (ВП), маркетинговий (МП), інвестиційний (ІП), фінансовий (ФП) потенціали.

Модель оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості залежно від внутрішніх факторів його розвитку досліджує значення показника у порівнянні з окремими періодами діяльності конкретного підприємства та відображає внутрішні особливості розвитку підприємств.

Розрахунок фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від внутрішніх факторів його розвитку (ΦEP_{BH}) здійснюється за формулою:

$$\Phi EP_{BH} = 3,832 + 0,624 \cdot ВП - 5,745 \cdot МП + 0,226 \cdot ІП + 1,314 \cdot ФП \quad (1)$$

Розподіл значень результативного показника ΦEP_{BH} наступний: $\Phi EP_{BH} \leq 1$ – перспективний, $1 < \Phi EP_{BH} \leq 4$ – зростаючий, $4 < \Phi EP_{BH} \leq 7$ – стабільний, $7 < \Phi EP_{BH} \leq 10$ – депресивний, $\Phi EP_{BH} > 10$ – кризовий.

Стан фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від внутрішніх факторів його розвитку ПАТ «Київхліб» та ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат» змінювався щороку. Зі стабільного стану ФЕП_{вн} ПАТ «Київхліб» у 2013 році (4,2) у 2014-2015 роках показник знаходився в межах депресивного стану, але у 2016-2017 роках досяг стабільних показників. Аналогічна ситуація у ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»: з депресивних значень ФЕП_{вн} у 2013-2015 роках підприємству вдалось відновити свої внутрішні резерви та напрямки зростання для того щоб досягнути у 2016-2017 роках стабільного рівня фінансово-економічного потенціалу (рис. 6).

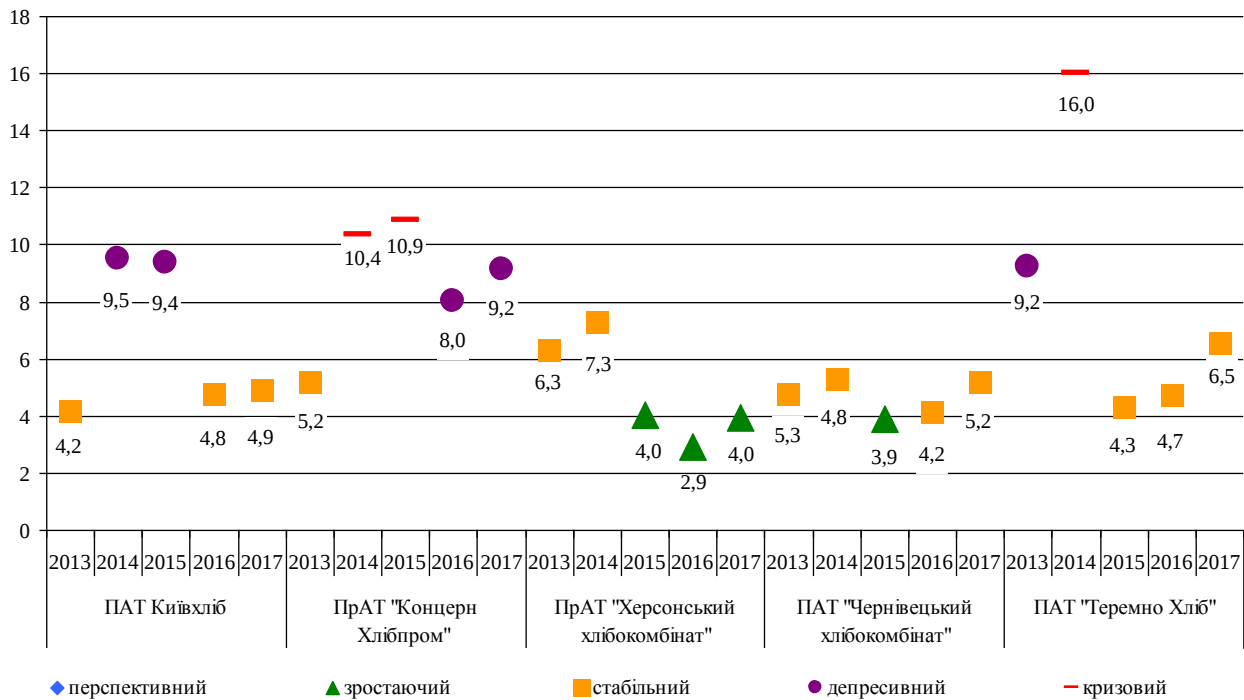

Рис. 6. Стан фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств України залежно від внутрішніх факторів його розвитку за 2013-2017 роки

Джерело: розроблено автором

Стан фінансово-економічного потенціалу, який сформовано у порівнянні з іншими підприємствами – конкурентами на ринку відображає модель оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від його ринкових взаємовідносин.

Розрахунок фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від його ринкових взаємовідносин (ФЕП_з) здійснюється за формулою:

$$\text{ФЕП}_z = 1,183 + 0,232 \cdot \text{ВП} + 0,102 \cdot \text{МП} + 0,193 \cdot \text{ІП} + 0,197 \cdot \text{ФП} \quad (2)$$

Відповідність значень результативного показника ФЕП_з наступна: ФЕП_з ≤ 1,5 – лідерський, 1,5 < ФЕП_з ≤ 2,7 – випереджаючий, 2,7 < ФЕП_з ≤ 4,0 – стійкий, 4,0 < ФЕП_з ≤ 5,5 – відстаючий, ФЕП_з > 5,5 – залежний. Найгірший, залежний стан фінансово-економічного потенціалу спостерігається у ПАТ

«Херсонський хлібокомбінат» у 2014 році – 4,3. Найкращий – лідерський досягнуто ПАТ «Київхліб» у 2013 році (1,4) та ПАТ "Чернівецький хлібокомбінат" у 2016 році (рис. 7).

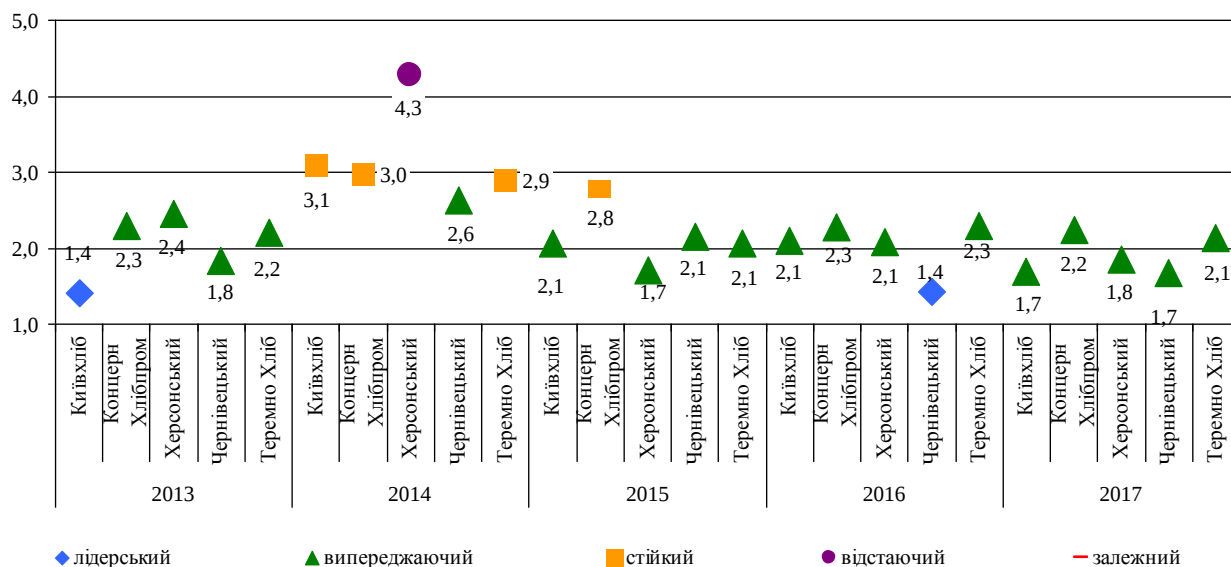

Рис. 7. Стан фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств залежно від їх ринкових взаємовідносин за 2013-2017 роки

Джерело: розроблено автором

Здійснено прогнозування показників трьох моделей з комплексного підходу до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства і розраховано оптимістичний, стабільний, песимістичний варіанти розвитку фінансово-економічного потенціалу та конкретні умови й значення показників діяльності хлібопекарських підприємств, що дозволять їх досягнути.

На підставі порівняльного аналізу досягнутих значень фінансово-економічного потенціалу за моделями розробленого комплексного підходу проведено дослідження переваг та недоліків діяльності досліджуваних хлібопекарських підприємств і визначено стратегічні пріоритети розвитку фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств України.

Узагальнення отриманих в процесі дослідження результатів дає змогу сформулювати висновки і внести пропозиції, що мають теоретичне й практичне значення у вирішенні важливого науково-практичного завдання – поглиблення теоретичних засад і розробки практичних рекомендацій щодо формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств в сучасних умовах господарювання.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення, а також обґрунтовано наукові та методичні засади, розроблено практичні рекомендації з формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств в сучасних умовах господарювання. Отримані наукові результати дають можливість зробити наступні висновки теоретичного, методичного та

прикладного характеру:

1. В результаті теоретичного обґрунтування наукових досліджень сформовано економічний зміст поняття «фінансово-економічного потенціалу підприємства» як системи управління наявними фінансовими ресурсами, визначення джерел їх залучення та вибір напрямів інвестування відповідно до наявних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища з метою досягнення найбільш оптимального фінансового результату, а також реалізації цілей і напрямів розвитку підприємства. Встановлено, що фінансово-економічний потенціал є системним поняттям, що містить фінансову складову економічного потенціалу. До складових формування і розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі включено виробничий, маркетинговий, інвестиційний та фінансовий потенціали.

2. Результати проведених досліджень дозволили визначити принципи оцінки фінансово-економічного потенціалу, до яких віднесено цілісність, комплексність та системність; гнучкість; диверсифікованість ризиків; створення умов для нарощування внутрішніх фінансових ресурсів; науковість та інформаційне підґрунтя прийнятих управлінських рішень; дієвість та результативність. Дотримання вказаних принципів дозволить реалізувати наявні та приховані можливості для підприємств хлібопекарської промисловості, що дозволить наростити фінансові ресурси з метою їх подальшого використання, забезпечення фінансової стабільності, стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності підприємств на ринку.

3. Досліджено та систематизовано методи, які використовуються науковцями при оцінці фінансово-економічного потенціалу підприємства, серед яких методи формалізованого представлення, якісні методи, комплексні методи. Визначено, що серед вартісних підходів до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, доцільно застосовувати лише порівняльний (ринковий) підхід з метою оцінки дій конкурентів на ринку. Встановлено, що найбільш показовим та результативним методом оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства являється комплексна інтегральна рейтингова оцінка, визначено її переваги і недоліки. Розроблені методичні підходи до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості, дають можливість вибору стратегії розвитку підприємства на перспективу з урахуванням результатів діяльності основних конкурентів та мінливості ринкового середовища.

4. Запропоновано підходи щодо розуміння комплексу факторів, що впливають на формування фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств в контексті взаємозв'язку фінансового та економічного субпотенціалів у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства. Внутрішні фактори відображають виробничу спроможність підприємства, його інвестиційну активність та фінансову стабільність. Зовнішні фактори залежать від постачальників борошна, законодавства та загального стану економіки держави. З метою кількісного визначення залежності між показниками діяльності підприємства та зовнішніми факторами, що впливають на його діяльність, розроблено модель оцінки фінансово-економічного потенціалу

підприємств хлібопекарської промисловості залежно від ринкових факторів.

5. Порівняльний аналіз споживання хліба і хлібопекарських продуктів та обсягу виробництва хліба та хлібобулочних виробів вітчизняними підприємствами відобразив, що ємність ринку хлібопекарських виробів є значно більшою за обсягом, ніж відображається у офіційній статистиці. Дослідження показало, що близько 60-80% виробництва хлібопекарської продукції в Україні знаходиться «в тіні». Визначено, що частка великих підприємств в загальній місткості ринку продовжує зменшуватись внаслідок виробництва хлібопекарської продукції підприємствами, які застосовують спрощену систему оподаткування, не декларують своєю основною діяльністю виробництво хліба та хлібобулочних виробів, а також через випікання хліба населенням в домогосподарствах самостійно. Порівняльний аналіз досягнутих значень фінансово-економічного потенціалу показав взаємозв'язок досягнутих результатів, за якими найкраще значення фінансово-економічного потенціалу досягнуто одним із лідерів українського ринку ПАТ «Київхліб», а також лідером локального регіонального ринку ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат».

6. Дослідження особливостей діяльності підприємств хлібопекарської галузі дозволило визначити ризики формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств, що потребує створення механізму управління ними. Визначено, що ризиками діяльності хлібопекарських підприємств є економічні (зростання цін на сировину, зміна смаків і вподобань споживачів, зростання кількості конкурентів на ринку, неможливість транспортувати хлібопекарську продукцію на великі відстані через короткий строк зберігання), фінансові (нестабільність валютного курсу, низька інвестиційна активність, податкове навантаження, високі ставки кредитування), операційні (високі вимоги щодо якості готової продукції, швидка втрата споживчих властивостей хлібопекарської продукції, неможливість працювати на повну потужність) тощо.

7. Розроблено комплексний підхід до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі, що дозволяє визначити функціональну взаємопов'язану сукупність виробничого, маркетингового, інвестиційного, фінансового потенціалів та ґрунтується на використанні трьох моделей розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства: залежно від внутрішніх факторів розвитку, ринкових взаємовідносин та залежно від загальноринкових факторів. Визначено стан розвитку фінансово-економічного потенціалу досліджуваних хлібопекарських підприємств за розробленими моделями та проведено їх порівняльний аналіз.

8. В контексті забезпечення розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств хлібопекарської галузі обґрунтовано концепцію побудови стратегії досягнення його перспективного рівня, в межах якої визначено ключові напрями та види стратегій розвитку потенціалу, їх цілі з боку кожного з досліджуваних субпотенціалів: виробничого, маркетингового, інвестиційного та фінансового, комплекс заходів, що забезпечує їхнє досягнення, а також можливі обмеження та перешкоди реалізації обраних стратегій в цілому для будь-яких підприємств галузі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії, розділи у монографіях:

1. Повержук У.-Ю.М. Економічна сутність та форми функціонування фінансово-економічного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. Оцінка розвитку хлібопекарської промисловості в контексті формування валової доданої вартості областей України. *Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів* / за заг. ред. О. В. Зибаревої. Чернівці, 2016. С.29-45. (0,93 д.а.), С. 221-227. (0,44 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Повержук У.-Ю.М. Дослідження наукових підходів до розуміння сутності понять „потенціал” та „економічний потенціал” підприємства. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 1 (28). С. 177-184. (0,40 д.а.).

3. Повержук У.-Ю.М. Дослідження науково-методичних підходів та форм оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2016. т. 21. Вип. 6 (48). С. 95-98. (0,47 д.а.).

4. Повержук У.-Ю.М. Оцінка розвитку хлібопекарської промисловості в контексті формування валової доданої вартості областей України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 9. С. 129-132. (0,56 д.а.). **(включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus)**.

5. Повержук У.-Ю.М. Управління підприємствами хлібопекарської галузі в умовах невизначеності ринку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. №3 (11). С. 94-99. (0,70 д.а.) **(включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus)**.

6. Повержук У.-Ю.М. Побудова моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства залежно від ринкових факторів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5 (11). Ч.2. С. 10-14. (0,58 д.а.).

7. Повержук У.-Ю.М., Зибарева О. В., Шилепницький П.І. Комплексний підхід до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства. *Вісник ЧТЕІ. Економічні науки*. 2018. Вип. I-II (69-70). С. 100-106. (загальний обсяг – 0,81 д.а., особистий внесок – 0,70 д.а.: розроблено моделі оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства) **(включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus)**.

8. Повержук У.-Ю.М. Концептуальні засади побудови стратегії формування та розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 20. URL: <http://www.maket-infr.od.ua/uk/20-2018> (дата звернення: 20.09.2018) (0,70 д.а.) **(включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus)**.

Статті у інших виданнях:

9. Повержук Ю.М., Скляр Є.В., Баєва І.І. Сучасні тенденції та регіональні особливості інвестиційної діяльності підприємств Чернівецької області. *Аспекти прогнозування економічного та соціального розвитку країн*. 2013. Ч.2. С. 77-81. (загальний обсяг – 0,29 д.а., особистий внесок – 0,20 д.а.: визначено особливості інвестиційної діяльності підприємств Чернівецької області).

10. Повержук Ю. М., Лисенко Ж. П. Вітчизняні та зарубіжні методичні підходи до діагностики банкрутства підприємств. *Проблеми інноваційного розвитку економіки України*. 2014. Ч.2. С. 195-199. (загальний обсяг – 0,29 д.а., особистий внесок – 0,20 д.а.: узагальнено методичні підходи до діагностики банкрутства підприємств).

11. Повержук Ю. М., Юрій Е. О. Оцінка та напрями покращення фінансового стану підприємств України. *Кримський економічний вісник*. 2014. №1 (08). Ч.2. С. 130-132. (загальний обсяг – 0,47 д.а., особистий внесок – 0,40 д.а.: розкрито напрями покращення фінансового стану підприємств України).

Матеріали доповідей на науково-практичних конференціях:

12. Повержук Ю. М., Корбутяк А. Г. Сутність і значення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства. *Механізми регулювання соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. мол. вчених та студ., 21 бер. 2014 р. Чернівці: Технодрук, 2014. С. 272-275. (0,23 д.а.).

13. Повержук У.-Ю.М. Структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка і менеджмент 2015: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квіт. 2015 р.: у 9 т. Дніпропетровськ: Біла К.О., 2015. Т.4. С. 53-55. (0,17 д.а.).

14. Повержук У.-Ю.М. Проблема використання поняття „потенціал підприємства” в іноземній економічній літературі. *Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 30 жовт. 2015 р., м. Кам'янець-Подільський. Тернопіль: Крок, 2015. С. 289-292. (0,28 д.а.).

15. Повержук У.-Ю.М., Зибарева О.В. Фактори впливу на формування фінансово-економічного потенціалу підприємства. *Прогнозування економічного та соціального розвитку національної економіки*: матеріали доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., 22 квіт. 2016 р. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С. 93-96. (0,23 д.а.).

16. Повержук У.-Ю.М. Оцінка конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі України. *Конкурентоспроможність національної економіки: показники, фактори впливу та шляхи підвищення*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 30 вересня 2016 р. Київ: Київський економічний науковий центр, 2016. С. 75-79. (0,23 д.а.).

17. Повержук У.-Ю.М. Стратегії розвитку фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств. *Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-

конф., 19 жовт. 2017 р. Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 85-87. (0,17 д.а.).

18. Повержук У.-Ю.М. Ризики діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. *Економічне зростання: стратегія, напрями і пріоритети*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 вересня 2017 р. Запоріжжя: Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2017. – С. 11-13. (0,17 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Повержук У.-Ю.М. Формування та розвиток фінансово-економічного потенціалу підприємств в сучасних умовах господарювання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій. – Одеса, 2018.

Дисертація присвячена поглибленню теоретичних основ і розробці практичних рекомендацій щодо формування і розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємств в сучасних умовах господарювання. Удосконалено економічний зміст поняття "фінансово-економічний потенціал підприємства". Визначено комплекс чинників, що впливають на формування фінансово-економічного потенціалу підприємства.

На основі офіційних даних про фактичне споживання хліба і хлібних продуктів, а також обсягу реалізованого хліба і хлібобулочних виробів нетривалого зберігання встановлено, що ємність ринку хлібобулочних виробів значно більше за обсягом, ніж відображається в офіційній статистиці. Встановлено такі причини такого явища: виробництво хліба та хлібопекарської продукції підприємствами, які не декларують своєю основною діяльністю виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво хліба та хлібопекарської продукції підприємствами, що застосовують спрощену систему оподаткування; самостійне випічки хліба населенням в домогосподарствах.

Систематизовані методичні підходи до оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, серед яких виділені методи формалізованого представлення, якісні методи, комплексні методи. Розроблено модель визначення методики оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, яким запропоновано інтегральний метод оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, включає в себе методики оцінки кожного з субпотенціалів: виробничого, маркетингового, фінансового, інвестиційного.

Запропоновано авторський підхід до проведення комплексної оцінки фінансово-економічного потенціалу підприємства, заснованої на використанні трьох моделей: в залежності від внутрішніх чинників розвитку, в залежності від ринкових взаємин і в залежності від загальноринкових факторів.

За результатами дослідження побудовано дерево цілей розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства та розроблено комплексний підхід, що включає в себе дослідження стратегії розвитку виробничого,

маркетингового, інвестиційного і фінансового потенціалів і комплекс заходів по їх досягненню. Розроблено стратегію досягнення перспективного рівня фінансово-економічного потенціалу підприємства. Визначено стратегічні пріоритети розвитку фінансово-економічного потенціалу хлібопекарських підприємств України.

Ключові слова: потенціал підприємства, хлібопекарські підприємства, стратегія розвитку, модель оцінки потенціалу, фінансово-економічний потенціал

АННОТАЦИЯ

Повержук У.-Ю.М. Формирование и развитие финансово-экономического потенциала предприятий в современных условиях хозяйствования. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесская национальная академия пищевых технологий. - Одесса, 2018.

Диссертация посвящена углублению теоретических основ и разработке практических рекомендаций по формированию и развитию финансово-экономического потенциала предприятий в современных условиях хозяйствования. Усовершенствовано экономическое содержание понятия "финансово-экономический потенциал предприятия". Определен комплекс факторов, влияющих на формирование финансово-экономического потенциала предприятия.

На основе официальных данных о потреблении хлеба и хлебных продуктов, а также объема реализованного хлеба и хлебобулочных изделий недлительного хранения установлено, что емкость рынка хлебобулочных изделий значительно больше по объему, чем отображается в официальной статистике. Установлены следующие причины такого явления: производство хлеба и хлебопекарной продукции предприятиями, которые не декларируют своей основной деятельностью производство хлеба и хлебобулочных изделий; производство хлеба и хлебопекарной продукции предприятиями, применяющими упрощенную систему налогообложения; самостоятельное выпечки хлеба населением в домохозяйствах.

Систематизированы методические подходы к оценке финансово-экономического потенциала предприятия, среди которых выделены методы формализованного представления, качественные методы, комплексные методы. Разработана модель определения методики оценки финансово-экономического потенциала предприятия, которым предложено интегральный метод оценки финансово-экономического потенциала предприятия, включает в себя методики оценки каждого из субпотенциалов: производственного, маркетингового, финансового, инвестиционного.

Предложен авторский подход к проведению комплексной оценки финансово-экономического потенциала предприятия, основанной на

использовании трех моделей: в зависимости от внутренних факторов развития, в зависимости от рыночных взаимоотношений и в зависимости от общерыночных факторов.

Исследования показали, что на развитие и результативность функционирования финансово-экономического потенциала предприятия влияют как внешние, так и внутренние факторы. Внутренние факторы отражают производственную способность предприятия, его инвестиционную активность и финансовую стабильность. Внешние факторы зависят от поставщиков муки, законодательства и общего состояния экономики государства. С целью количественного определения зависимости между показателями деятельности предприятия и внешними факторами, влияющими на его деятельность, разработана модель оценки финансово-экономического потенциала предприятия в зависимости от рыночных факторов.

На основе официальных данных о потреблении хлеба и хлебных продуктов, а также объема реализованного хлеба и хлебобулочных изделий недлительного хранения установлено, что емкость рынка хлебобулочных изделий значительно больше по объему, чем отображается в официальной статистике. Сектор «теневого рынка» хлебопекарной промышленности Украины, что отражает неучтенные в данных органов статистики объемы производимой хлебопекарной продукции, продолжает расти. Установлены следующие причины такого явления: производство хлеба и хлебопекарной продукции предприятиями, не декларирующей своей основной деятельностью производство хлеба и хлебобулочных изделий; производство хлеба и хлебопекарной продукции предприятиями, применяющими упрощенную систему налогообложения; самостоятельное выпечки хлеба населением в домохозяйствах.

По результатам исследования построено дерево целей развития финансово-экономического потенциала предприятия и разработан комплексный подход, включающий в себя исследования стратегии развития производственного, маркетингового, инвестиционного и финансового потенциалов и комплекс мер по их достижению. Разработана стратегия достижения перспективного уровня финансово-экономического потенциала предприятия. Определены стратегические приоритеты развития финансово-экономического потенциала хлебопекарных предприятий Украины.

Разработан комплексный подход к оценке финансово-экономического потенциала предприятия, позволяет определить функциональную взаимосвязанную совокупность производственного, маркетингового, инвестиционного, финансового потенциалов и основывается на использовании трех моделей развития финансово-экономического потенциала предприятия: в зависимости от внутренних факторов развития, в зависимости от рыночных взаимоотношений и в зависимости от общерыночных факторов.

Ключевые слова: потенциал предприятия, хлебопекарные предприятия, стратегия развития, модель оценки потенциала, финансово-экономический потенциал предприятия.

SUMMARY

Poverzhuk U.-Y. M. Formation and development of financial and economic potential of enterprises in modern economic conditions. - Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for a candidate degree in economics, specialty 08.00.04 - Economics and Management of Enterprises (by Types of Economic Activity). - Odessa National Academy of Food Technologies. - Odessa, 2018.

The dissertation is devoted to deepening of theoretical bases and development of practical recommendations concerning formation and development of financial and economic potential of enterprises in modern conditions of management. Improved economic content of the concept of "financial and economic potential of the enterprise". The complex of factors influencing formation of financial and economic potential of the enterprise is determined.

On the basis of official data on the actual consumption of bread and grain products, as well as the volume of sold bread and bakery products of short-term storage, it is established that the capacity of the bakery market is much larger than it is reflected in official statistics. The following reasons for such a phenomenon are found: the production of bread and bakery products by enterprises that do not declare their main activity in the production of bread and bakery products; the production of bread and bakery products by enterprises applying the simplified taxation system; self-baking bread by households in households.

Systematized methodical approaches to assessing the financial and economic potential of the enterprise, among which the methods of formalized representation, qualitative methods, complex methods are selected. A model for determining the methodology for assessing the financial and economic potential of the enterprise, which is proposed an integrated method of assessing the financial and economic potential of the company, includes a methodology for evaluating each of the sub-potentials: production, marketing, financial, investment.

The author's approach to carrying out a complex assessment of the financial and economic potential of an enterprise based on the use of three models is proposed: depending on internal factors of development, depending on market relations and depending on common market factors.

According to the results of the study, the tree of the goals of development of the financial and economic potential of the enterprise was constructed and a comprehensive approach was developed, including research of the strategy of development of production, marketing, investment and financial potentials and a set of measures for their achievement. The strategy for achieving a promising level of financial and economic potential of the enterprise is developed. The strategic priorities of development of financial and economic potential of bakery enterprises of Ukraine are determined.

Key words: enterprise potential, bakery enterprises, development strategy, model of potential estimation, financial and economic potential

Підписано до друку 18.09.2018 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 0,9. Зам. № 611.
Наклад 100 прим.

Надруковано з готових оригінал-макетів ФОП Попова Н.М., м. Одеса,
вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61